

УДК 342.951

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ НИМИ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ

Лисак Я.А., ад'юнкт
науково-організаційного відділення Військового інституту
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена проблемам реалізації соціально-правового захисту військовослужбовців під час міжнародних операцій із підтримки миру та безпеки. Аналізується зміст та обсяг правових гарантій, які надаються військовослужбовцям під час виконання ними службових обов'язків за кордоном. Дається аналіз понять «правовий захист» і «соціальний захист», привілеї та імунітети ООН для миротворчих сил і миротворчого персоналу.

Ключові слова: *правовий захист, соціальний захист, правові гарантії, статус миротворчих сил, статус миротворчої операції, привілеї та імунітети Об'єднаних Націй, соціальний захист миротворчих підрозділів та миротворчого персоналу.*

Статья посвящена проблемам социально-правовой защиты военнослужащих во время международных операций по поддержанию мира и безопасности. Анализируется содержание и объем правовых гарантий, предоставляемых военнослужащим при выполнении ними служебных обязанностей за рубежом. Дается анализ понятий «правовая защита» и «социальная защита», привилегии и иммунитеты ООН для миротворческих сил и миротворческого персонала.

Ключевые слова: *правовая защита, социальная защита, правовые гарантии, статус миротворческих сил, статус миротворческой операции, привилегии и иммунитеты Объединенных Наций, социальная защита миротворческих подразделений и миротворческого персонала.*

Lysak Ya.A. THE SOCIAL AND LEGAL PROTECTION SERVICE ARMED FORCES OF UKRAINE PERFORMANCE OF THEIR DUTIES DURING INTERNATIONAL PEACEKEEPING OPERATIONS

The article is devoted to problems of social and legal protection of military personnel during international peacekeeping and security. We analyze the content and scope of the legal guarantees provided by the military in the performance of their official duties abroad. The analysis of the concepts of “legal protection” and “social protection”, the privileges and immunities of the United Nations peacekeeping forces and peacekeeping personnel.

Key words: *legal protection, social security, legal guarantees, status of the peacekeeping forces, status of the peacekeeping operation, privileges and immunities of the United Nations peacekeeping social protection departments and peacekeeping personnel.*

Постановка проблеми. Виконання завдань, покладених на учасників міжнародних операцій із підтримки миру та безпеки, пов'язане з ризиком для їх життя та здоров'я. Екологія довкілля та санітарно-епідемічна обстановка в районах виконання зазначених завдань створює непередбачені наслідки для здоров'я особового складу миротворчого контингенту та персоналу. Часто вони працюють на території країн, де ведуться бойові дії, та виконують завдання, пов'язані з примушенням до миру, із застосування особистої зброї та ризиком для власного життя, а також життя противника, а іноді, на жаль, і місцевого населення країни, де проводиться миротворча операція. Тому постає питання посилення соціально-правового захисту учасників міжнародних операцій із підтримання миру та безпеки, посилення адміністративного контролю з боку держави за ефективністю цього захисту.

Таким чином, актуальність теми статті визначена проблемами реалізації соціально-правового захисту, який надається військовослужбовцям, у ході виконання ними службових обов'язків за кордоном під час операцій із підтримання миру та безпеки.

Ступінь розробленості проблеми. За останні роки питання соціального та пра-

вового захисту миротворчого контингенту та персоналу Збройних Сил України піднімалися неодноразово. Так, деякі аспекти цієї проблеми аналізували у своїх роботах Л.С. Голопатюк, О.О. Котелянець, С.Л. Речич, І.П. Козинець, В.О. Шамрай. Нормативно-правові аспекти забезпечення соціального захисту військовослужбовців миротворчих контингентів Збройних сил України розглядали І.М. Коропатнік, О.М. Мельник, Я.Ф. Радиш.

Соціально-правовий захист працівників органів внутрішніх справ України, які брали участь у миротворчій діяльності, аналізували О.Я. Лапка, К.Ю. Мельник. Дисертаційні роботи В.О. Заросила та М.В. Міхеєва висвітлили деякі аспекти адміністративно-правового забезпечення соціально-правового захисту працівників органів внутрішніх справ України, які брали участь у міжнародній миротворчій діяльності, О.А. Гриненко висвітлила привілеї та імунітети під час проведення спеціальних місій під час операцій із підтримання миру та безпеки

Крім того, треба відзначити, що на державному рівні також відбулися зрушення в питаннях удосконалення процесу забезпечення діяльності миротворців України. Так, 30 березня 2006 р. була прийнята Постанова

Кабінету Міністрів України № 401 «Деякі питання забезпечення діяльності миротворчих контингентів і миротворчого персоналу, що утримуються за рахунок державного бюджету», а 23 лютого 2011 р. – Постанова Кабінету Міністрів України № 150 «Деякі питання забезпечення миротворчого контингенту».

Метою цієї статті є аналіз проблем реалізації соціально-правового захисту військовослужбовців під час міжнародних операцій із підтримки миру та безпеки. З огляду на зазначену мету поставлено такі **завдання**:

- проаналізувати поняття «привілеї та імунітети Об'єднаних Націй» щодо миротворчих підрозділів та персоналу;

- визначити та проаналізувати зміст поняття «соціальний захист» та «соціальних захист військовослужбовців» у миротворчих місіях;

- визначити об'єм правових гарантій, які надаються військовослужбовцям під час виконання ними службових обов'язків за кордоном у миротворчих місіях.

Виклад основного матеріалу. Правові гарантії реалізації статусу військовослужбовців під час виконання ними службових обов'язків за кордоном складаються з особливої, універсальної, комплексної системи правових норм, до складу яких входять такі елементи: міжнародні договори різного характеру, законодавство України та національне законодавство держави, на території якого знаходяться військовослужбовці-миротворці.

Недоторканність персоналу ООН нині гарантується Конвенцією про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, 1993 р. [1]. Історично склалося, що міжнародно-правовий статус операцій ООН з підтримання миру регламентується для кожної конкретної миротворчої місії окремо та зазвичай визначається відповідними резолюціями Ради Безпеки ООН, угодами з державами-членами, що виділяють свої контингенти для участі в операціях, та угодами з учасниками конфлікту про правове регулювання умов перебування контингентів ООН на їх території. У них, як правило, обумовлюються статус миротворців і самої операції, відповідальність за можливі правопорушення, порядок пересування, використання доріг, портів та аеропортів, умови прийому на роботу місцевого персоналу, фінансові питання, система зв'язку та взаємодії тощо.

У випадках проведення операцій із підтримання миру під егідою ООН правовий статус учасників операцій з підтримання миру закріплюється в міжнародних договорах про статус сил, що укладаються ООН із державами, які надають персонал для цієї операції, а також із державами, у яких проводиться операція, і мандат, який затверджується Радою Безпеки ООН і державами-членами, що представляють персонал та обладнання для операцій ООН із підтримання миру. Названі типові угоди були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН такими резолюціями: № А/45/594 від 9 жовтня 1990 р. [2] на сорок п'ятій сесії і № А/46/85 від 23 травня 1991 р. [3] на сорок шостій сесії відповідно.

В угоді про статус сил закріплюються норми, згідно з якими всі члени операції з

підтримання миру в різній мірі користуються привілеями та імунітетами, передбаченими Конвенцією про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 13 лютого 1946 р. [4]. Так, згідно із цією конвенцією персонал ООН не може бути підданий арешту або затриманню, кримінальному чи адміністративному переслідуванню за дії, ужиті на виконання своїх обов'язків, відповідно до мандату місії. До основних привілеїв та імунітетів, передбачених зазначеною конвенцією, зокрема, належать:

- звільнення від сплати податків на грошове забезпечення та винагорода, які одержуються від Організації Об'єднаних Націй або своєї держави, на будь-який дохід, одержуваний за межами держави, де проводиться операція, а також усіх інших прямих податків;

- ввезення без мита своїх особистих речей у зв'язку з прибуттям на службу в державу, де проводиться операція. На них поширюються закони та правила, що діють у цій державі, регулюючі діяльність митниці та валютні операції в тому, що стосується особистого майна, яке потрібно їм у зв'язку з їх перебуванням у складі військового персоналу;

- під час виїзду з держави, де проводиться операція, щодо іноземної валюти дозволяється брати суму, яка згідно з підтвердженням Спеціального представника чи Командувача була отримана у вигляді грошового забезпечення або винагороди від Організації Об'єднаних Націй або своєї держави;

- нерозповсюдження положень чинного паспортного й візового режиму та імміграційного огляду, обмежень на виїзд із держави, дій будь-яких приписів, що регламентують перебування іноземних громадян, включаючи реєстрацію, проте вони не вважаються такими, що отримали будь-яке право на постійне або тимчасове проживання в цій державі;

- носіння національної військової форми, а також право мати й носити зброю під час виконання службових обов'язків;

- володіння імунітетом від судової юрисдикції за цивільними справами, якщо це пов'язано з виконанням ними своїх службових обов'язків;

- володіння імунітетом від судової юрисдикції в тому, що стосується усних або письмових заяв і всіх дій, скоєних в офіційній якості, тобто під час виконання своїх обов'язків, що продовжує діяти й після закінчення самої операції;

- потрапляння під виключну юрисдикцію своєї держави в тому, що стосується будь-яких кримінальних злочинів, які можуть бути вчинені ними в державі, де проводиться операція [4].

У загальному розумінні соціальний захист можна визначити як обов'язок суспільства, який реалізує держава щодо утримання конкретної категорії громадян в особливих випадках та особливими засобами за рахунок суспільства [5, с. 9].

Так, К.Ю. Мельник вважає, що правовий захист – це правотворча та правозастосовна діяльність державних органів щодо захисту життя, здоров'я, честі, гідності, особистості недоторканності, інших громадянських та по-

літичних прав, а також майна працівників органів внутрішніх справ та їх близьких як осіб, наділених відповідним спеціальним правовим статусом, з метою досягнення стану правової захищеності. Крім того, під поняттям «соціальний захист працівників органів внутрішніх справ» науковець розуміє діяльність держави щодо встановлення та реалізації гарантій соціально-економічних і соціально-культурних прав, що спрямовано на забезпечення процесу формування та розвитку професійних якостей, а також задоволення матеріальних і моральних потреб відповідно до того соціально-правового статусу, який вони посідають у суспільстві [5, с. 25].

О.Я. Лапка під правовим захистом розуміє систему юридичних засобів, за допомогою яких уповноважені на те державні органи та посадові особи забезпечують реалізацію та захист законодавчо-установчих, організаційно-правових гарантій із метою гарантування стану правової захищеності працівників органів внутрішніх справ. На думку О.Я. Лапки, «соціальний захист – це система мір і соціальних пілг, що забезпечують задоволення матеріальними й духовними потребами та компенсують певні обмеження, встановлені законодавством щодо цих осіб» [6, с. 36].

Дослідник зазначає: «Під соціальним захистом працівників органів внутрішніх справ розуміється діяльність держави щодо встановлення та реалізації гарантій соціально-економічних і соціально-культурних прав, що спрямовано на забезпечення процесу формування та розвитку професійних якостей та задоволення матеріальних та моральних потреб у відповідності з тим соціально-правовим статусом, який вони посідають в суспільстві [6, с. 10].

Згідно із Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» соціальний захист – це діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливостей виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі» [7].

Соціальний захист військовослужбовців і цивільного персоналу військових частин і військових організацій, у тому числі й миротворчого, можна визначити як один із найважливіших напрямів правової роботи. Слід зазначити, що для військовослужбовців та осіб цивільного персоналу військових частин і військових організацій України встановлена єдина система соціального захисту.

Соціальний захист цих категорій є функцією держави та передбачає закріплення в законах та інших нормативних правових актах прав, соціальних гарантій і компенсацій зазначених осіб та інших заходів їх соціального захисту, а також правовий механізм їх реалізації.

Соціальний захист військовослужбовців та осіб цивільного персоналу військових частин і військових організацій передбачає:

- реалізацію їх прав, соціальних гарантій і компенсацій органами державної влади, органами військового управління та органами місцевого самоврядування;

- вдосконалення механізмів та інститутів соціального захисту зазначених осіб;

- охорону їх життя та здоров'я, а також інші заходи, спрямовані на створення умов життя й діяльності, відповідних характеру військової служби та її ролі в суспільстві.

Реалізація заходів соціального захисту військовослужбовців, осіб цивільного персоналу військових частин і військових організацій покладається на органи державної влади, органи місцевого самоврядування, суди загальної юрисдикції, правоохоронні органи в межах їх повноважень, а також є обов'язком командирів (начальників). Реалізації прав військовослужбовців, громадян, звільнених із військової служби, та членів їх сімей відповідно до законів України та інших нормативно-правових актів також можуть сприяти громадські об'єднання.

Суб'єкти правової роботи щодо забезпечення соціального захисту військовослужбовців та осіб цивільного персоналу військових частин і військових організацій, вибираючи правові засоби, повинні не забувати про те, що ніхто не має права обмежувати зазначені категорії громадян у правах і свободах, гарантованих Конституцією України [8] та Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [7]. Посадові особи органів державної влади, органів місцевого самоврядування та організацій, а також командири винні в невиконанні обов'язків щодо реалізації прав військовослужбовців, громадян, звільнених із військової служби, та членів їх сімей, несуть відповідальність згідно із законами та іншими нормативними правовими актами України.

Соціальний захист миротворчих підрозділів та миротворчого персоналу реалізується в таких видах: державне обов'язкове особисте страхування; державне пенсійне забезпечення; медичне обслуговування; державна соціальна допомога; пільги та компенсації.

К.Ю. Мельник слушно зазначає: «Зміст соціально-правового захисту складається не тільки з нормативного забезпечення реалізації і захисту прав, свобод, обов'язків і законних інтересів. Законодавче закріплення системи юридичних гарантій ще не означає реального забезпечення соціально-правового статусу. У нормативних актах закріплені тільки статистичні елементи механізму, який досліджується. Подібний підхід був би ефективний для процесу безперешкодної реалізації прав, свобод, обов'язків та законних інтересів, тобто мав би превентивне значення, а у випадку виникнення перешкод їх реалізації ці гарантії виступили тільки в якості права на соціально-правовий захист. Функціонування (динаміка) правових гарантій пов'язана з організаційною роботою органів державної влади та її посадових осіб. Отже, соціально-правовий захист, крім норм-гарантій, включає в себе ще й організаційні гарантії, які надають цим гарантіям реально функціонуючий характер. З організаційними гарантіями тісно

пов'язано питання щодо форм соціально-правового захисту» [5, с. 11].

Загалом перебування миротворчого контингенту та персоналу України за кордоном визначило низку таких проблем, які треба вирішувати під час реалізації їх соціального захисту: низький рівень грошового утримання порівняно з миротворцями з інших країн; важкі побутові умови; суттєві психічні та фізичні навантаження. Так, у п. 2.2 «Нормативно-правові засади участі Збройних Сил України у міжнародних миротворчих операціях» дисертаційного дослідження «Участь Збройних Сил України у міжнародній миротворчій діяльності (1992–2006 рр.)» І.П. Козинець зазначає: «Вважаємо, що гострою проблемою залишається соціальний захист військовослужбовців та пенсійне забезпечення інвалідів та членів їх сімей, які загинули або стали інвалідами під час виконання службового обов'язку в миротворчих заходах. Усе більшої актуальності в Україні набуває потреба в розробленні та впровадженні в практику нормативно-правових документів, які повністю відповідали б вимогам міжнародного права та визнаним стандартам ООН, НАТО, ОБСЄ» [9, с. 9].

Для вирішення цього проблематичного питання для Збройних Сил України ще в 2005 р. до прийняття змін до Закону України «Про участь у міжнародних миротворчих операціях» І.М. Коропатніком та О.М. Мельником пропонувалося запровадити такі заходи:

– внести зміни до ст. 8 Закону України «Про участь у міжнародних миротворчих операціях», виклавши її в такому контексті: «Соціальний захист та реабілітаційні заходи учасників міжнародних миротворчих операцій і членів їх сімей забезпечуються згідно із законами України»,

– внести зміни до ст. 1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», додавши пункт «проведення реабілітаційних заходів у період після виконання завдань» [10, с. 42–46].

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення діяльності українського миротворчого контингенту, що направляється до Республіки Ірак для участі в міжнародній миротворчій операції» [12] на військовослужбовців контингенту поширюється дія постанов Кабінету Міністрів України № 290 [13].

Постанова Кабінету Міністрів України № 290 від 20 червня 2003 р. «Про затвердження Положення про порядок виплати компенсацій військовослужбовцям, які стали інвалідами, а також членам сімей військовослужбовців, які загинули під час виконання обов'язків військової служби у складі миротворчих Сил ООН» [13] гарантує виплату компенсаційних сум, пенсійне забезпечення, надання пільг у порядку, визначеному законами України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» [14] і «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [11].

Висновки. У цій роботі була зроблена спроба аналізу проблем соціально-правового захисту військовослужбовців Збройних Сил

України під час виконання ними обов'язків у міжнародних операціях із підтримки миру та безпеки. У результаті проведеного аналізу ми можемо зробити такі висновки:

– аналізуючи наведені визначення соціального захисту, ми сформулювали власне визначення: «Соціальний захист військовослужбовців миротворчих підрозділів Збройних Сил України та інших військових формувань та миротворчого персоналу – комплекс державних заходів, спрямованих на встановлення системи правових і соціальних гарантій військовослужбовців та персоналу, які беруть (або брали) участь в операціях із підтримки миру та безпеки людства, з метою забезпечення та реалізації їх конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб відповідно до завдань, які вони виконують у місіях, їх правового статусу та престижу в міжнародній спільноті»;

– проведення досліджень у зазначеному напрямі зумовлено потребою визначення правового статусу військовослужбовців та іншого персоналу в миротворчих операціях, захисту їх прав та свобод як під час виконання службових завдань, так і після повернення, що є головним чинником під час вирішення питань соціального захисту учасників миротворчих операцій;

– необхідне удосконалення системи підтримки законності в міжнародних миротворчих контингентах, яке обумовлено відсутністю стандартних важелів впливу держави на них (внутрішньовідомчий контроль, прокурорський нагляд, цивільний контроль тощо).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція о предотвращении и наказании преступлений против лиц, пользующихся международной защитой, в том числе дипломатических агентов/ Принята резолюцией 3166 (XXVIII) Генеральной Ассамблеи ООН от 14 декабря 1973 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/int_protected_persons.shtml.
2. Осуществление Декларации о праве народов на мир : Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН № А/45/14 от 7 октября 1990 г. А /45/594 от 9 октября 1990 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/569/19/IMG/NR056919.pdf?OpenElement>.
3. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН № А /46/85 от 16 мая 1991 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/586/17/IMG/NR058617.pdf?OpenElement>.
4. Конвенция о привилегиях и иммунитетах Объединенных Наций, принята резолюцией 22 А Генеральной Ассамблеи от 13 февраля 1946 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/privileg.shtml.
5. Мельник К.Ю. Соціально-правовий захист працівників органів внутрішніх справ (проблеми теорії та практики) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / К.Ю. Мельник ; Національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2002. – 16 с.
6. Лапка О.Я. Соціально-правовий захист працівників міліції України (адміністративно-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / О.Я. Лапка ; Державна податкова адміністрація України ; Академія державної податкової служби України. – Ірпінь, 2003. – 20 с.
7. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 3 листопада 2006 р. № 328-У // Відомості Верховної Ради України. – 1992 – № 15 – Ст. 190.

8. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

9. Козинець І.П. Участь Збройних Сил України в міжнародній миротворчій діяльності (1992–2006 рр.) : автореф. ... канд. юрид. наук : спец. 20.02.22 «Військова історія» / І.П. Козинець ; Національна академія оборони України. – К., 2008. – 19 с.

10. Коропатнік І.М. Нормативно-правові аспекти забезпечення соціального захисту військовослужбовців миротворчих контингентів Збройних сил України / І.М. Коропатнік, О.В. Мельник // Право України. – 2005. – № 2. – С. 41–45.

11. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 45. – Ст. 425. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.

12. Про забезпечення діяльності українського миротворчого контингенту, що направляється до Республіки Ірак для

участі у міжнародній миротворчій операції : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2003 р. № 869// Офіційний вісник України. – 2003. – № 23. – Ст. 1076. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/869-2003-п/card6#Public>.

13. Про затвердження Положення про порядок виплати компенсацій військовослужбовцям, які стали інвалідами, а також членам сімей військовослужбовців, які загинули під час виконання обов'язків військової служби у складі миротворчих Сил ООН : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 травня 1994 р. № 290. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/290-94-п/print1391456953830826>.

14. Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ : Закон України від 9 квітня 1992 № 2262-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 29. – Ст. 399. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>.

УДК 349.2

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ІНСПЕКЦІЇ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

Мельник А.В., аспірант

кафедри трудового, аграрного та екологічного права юридичного факультету
Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті розглянуті проблемні аспекти діяльності Державної інспекції України з питань праці. На підставі аналізу закордонного досвіду автором запропоновані заходи щодо підвищення ефективності діяльності Державної інспекції України з питань праці.

Ключові слова: *нагляд, контроль за дотриманням законодавства про працю, проблеми Держпраці, вдосконалення діяльності Держпраці, закордонний досвід.*

В статье рассмотрены проблемные аспекты деятельности Государственной инспекции Украины по вопросам труда. На основании анализа зарубежного опыта автором предложены меры по повышению эффективности деятельности Государственной инспекции Украины по вопросам труда.

Ключевые слова: *надзор, контроль за соблюдением законодательства о труде, проблемы Гоструда, совершенствование деятельности Гоструда, зарубежный опыт.*

Melnyk A.V. PROBLEMATIC ASPECTS OF THE STATE INSPECTORATE OF UKRAINE ON LABOR

The article deals with the problematic aspects of the State Inspectorate of Ukraine on Labor. Based on the analysis of foreign experience of the author proposed measures to improve the efficiency of the State Inspectorate of Ukraine on Labor.

Key words: *supervision, control over compliance with labor legislation, problems of the State Inspectorate of Ukraine on Labor, improvement of the State Inspectorate of Ukraine on Labor, foreign experience.*

Постановка проблеми. Одним із ключових елементів системи органів державного нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства нині, вважаємо, є Державна інспекція України з питань праці (Держпраці України) – центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра соціальної політики України. Водночас у діяльності Держпраці України є низка проблемних питань, що зменшують її ефективність.

Стан наукової розробки. Проблематика контролю за дотриманням законодавства про працю з боку Держпраці України досліджувалася Д.Р. Лещухом, Н.Б. Болотіною, В.С. Венедиктовим, Г. Гончаровою, В.М. Догадовим, Ф.М. Левіантом, А.С. Пашковим, В.І. Проко-

пенком, Н.М. Сенниковим, Л.А. Сироватською, А.В. Стремоуховим, О.І. Лисяк, Ф.А. Цесарським та іншими науковцями. Водночас не всі аспекти цієї проблематики розглянуті належним чином.

Метою статті є дослідження проблемних аспектів діяльності Державної інспекції України з питань праці.

Виклад основного матеріалу. Держпраці України, згідно зі своїм Положенням, забезпечує реалізацію державної політики з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю, зайнятість населення, законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими